ומתני' רבי יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פרקין ר' יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום עינוי נפש אבל מפר נדרים שבינו לבינה: אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאינו מתענה ורב אסי אמר ר' יוחנן [א]מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן נדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מהו א"ל מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה איתיביה (א) [ב]האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים

הרי

רש"י

כולה פירקא ר' יוסי קתני לה. והכא נמי הכי קא אמינא דכי אמרה הנאת פלוני עלי (א) מפר לעצמו אבל לא לאחרים כשאר דברים שבינו לבינה אבל לרבנן (אינו) יכול: באחת מתענה ובאחת אין מתענה. שאם לא תאכל האחת תהא רעיבה וליכא עינוי ואם תאכל האחת תהא שביעה ושוב אין צריכה לשניה ולית בה בשניה משום עינוי: מתוך שמפר לאותה שמתענה. לפי שהוא עינוי נפש: מפר נמי לשאין מתענה. דבאותה הפרה שהפר למתענה עלתה הפרה נמי לאותה שאינה מתענה ומותרת בשניהן הואיל ונדרה ביחד. ואית דמפרשי באחת מתענה שהאחת פת נקיה וטובה ואם אינה אוכלת ממנה איכא עינוי ובאחת אינה מתענה שהיא פת סובין ואינה חוששת ממנה וליכא עינוי אם לא תאכלנה אפי' הכי מותרת כשמפר למתענה: ואין מפר לשאינה מתענה. דאינו מופר בהפרת האחרת. ויחזור ויפר לה אי אפשר לפי שאינן לא נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה אי נמי למ"ד כל כי האי גוונא הוי דברים שבינו לבינה. ואי קשיא הא קי"ל [ב] נדר שהותר מקצתו הותר כולו הני מילי [ג] בהפרת חכם דעדיפא אבל בהפרת בעל לא אמרינן הכי:

הפר

ר"ן

והאי דאצטריך למימר הכא דאמר רב הונא כוליה פירקא רבי יוסי היא לאו משום הא מתניתין גופא דבהא הא מסיים בה דברי ר' יוסי אלא משום דתם הש"ס דילמא הוה פריך ליה מאידך מתניתין דקתני [פג:] קונם שאני נהנית לבריות אינו יכול להפר וסתמא קתני ולא מפרש בה דברי ר' יוסי להכי הקדים ואמר ליה דכוליה פרקין ר' יוסי היא וליכא למיפרך מינה כלל דשמואל דאמר כרבנן. והאי דאיצטרכינן נמי לאוקומי ולמימר ומאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש אבל מפר משום דברי' שבינו לבינה אע"ג דלפרוקה לשמואל לא הוה מצטריך לן אלא למימר דהא מני ר' יוסי היא ושמואל דאמר כרבנן היינו טעמא משום דאם איתא דלר' יוסי לא מצי מפר אפי' משום דברים שבינו לבינה ליכא למימר דליהוי לרבנן נדר שיש בו עינוי נפש דהא ארחץ ולא ארחך דלרבנן הוי עינוי נפש לרבי יוסי הוי דברים שבינו לבינה משום הכי אמרי' דלר' יוסי נמי דברים שבינו לבינה הויין הלכך שפיר מלינן למימר דלרבנן מפר משום ענוי נפש: וכיון דאסיקנא דשמואל דאמר כרבנן נקטינן כותייהו ואע"ג דכוליה פרקין רבי יוסי היא לאו סתמי נינהו דכיון דקתני תנא דברי ר' יוסי יחידאה הוה ליה כאילו תנן בהדיא בכולהו מתניתין אמר ר' יוסי וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכבר כתבתי זה למעלה (דף פא.). אבל אחרים אומרים דלמסקנא שמואל כר' יוסי מתוקמא והכי קאמר מתני' רבי יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש אבל משום דברים שבינו לבינה מפר ושמואל נמי משום דברים שבינו לבינה אומר דמפר וכרבי יוסי. ולא נהירא דאם כן לא הוי לן למימר מתני' ר' יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פירקין ר' יוסי דכיון דאמרי' דמתניתין דקתני לא יפר משום נדרי עינוי נפש קאמר ושמואל דאמר מיפר משום דברים שבינו לבינה בהכי סגי לן לפרוקה לדשמואל ומאי איכפת לן תו מתניתין מני אלא ודאי כדאמרן: אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי ככרות. כגון דאמרה שתי ככרות אלו עלי באחת מתענה שהיא פת נקיה ובאחת אין מתענה שהיא פת קיבר מתוך שהוא מפר למתענה מפני שיש בה עינוי נפש מפר לשאין מתענה אע"פ שאין בה עינוי נפש דכיון דשתיהן דבר אחד הוא מיפר לשאין מתענה בגררא דמתענה ואפי' הפר סתם כל הנדר מופר: ורב אסי אמר רבי יוחנן מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה. משום דלית ליה הך גררא הלכך אפי' הפר בפירוש למתענה ולאין מתענה אינו מופר לשאין מתענה כך פירשו רבותי ולא ראיתי לאחד מהם בגררא דשמואל טעם למה. ונראה בעיני דשמואל ורבי יוחנן בהכי פליגי משום דקרא כתיב [במדבר ל] ואישה יפרנו ומפקינן מהאי קרא לקמן (דף פז.) דצריך הבעל שיפר כל הנדר דיפרנו כוליה משמע ואם הפר מקצתו אפי' מה שהפר אינו מופר שכך היא עיקר הגירסא בההיא שמעתא דלקמן וכמו שנכתוב עליה בסייעתא דשמיא משום הכי קאמר דכיון שנדרה משתי ככרות [ד]הרי כנדר אחד וא"א לו להפר לחצאין דיפרנו כתיב משום הכי מתוך שהוא צריך להפר ויכול להפר למתענה משום עינוי נפש מפר ג"כ לשאין מתענה דאי אמרת לא מצי מיפר נמצא שאף הפרתו למתענה אינו כלום וכיון דרחמנא יהיב ליה רשותא להפר נדרים שיש בהן עינוי נפש על כרחיך מפר אף בשאין מתענה דמתענה בשאין מתענה תליא ואי אמרת לא מצי מפר איכא עינוי נפש ורב אסי אמר ר' יוחנן מפר למתענה ואין מפר למה שאין מתענה דסבירא ליה דנהי דיפרנו אמר רחמנא דמשמע כוליה ולא פלגיה היינו לומר שצריך להפר כל הנדר שהוא יכול להפר דיפרנו דקרא אענוי נפש קאי הילכך כל שהפר כל מה שיש בו עינוי נפש בהכי סגי ויפרנו קרינן ביה ומשום הכי מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה. וכי תימא א"כ דסבירא ליה לשמואל דיפרנו אכוליה נדר קאי ואפי' להאי פלגא דליתיה מההוא גווני דמצי בעל מפר וכדכתיבנא תקשי ליה מתניתין דתנן (לקמן צ:) נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים ואמאי נימא כיון דיפרנו אמר רחמנא מתוך שמפר חלקו מפר נמי חלק היהודים דבלאו הכי לא אפשר איכא למימר דאפשר דסבירא ליה לשמואל דיפרנו דמשמע כוליה ולא פלגיה בעינוי נפש בלחוד הוא דכתיב ולא אשכחן ליה בדברים שבינו לבינה ובמתניתין דלקמן ובברייתא דמייתי עלה בגמרא בנדרי עינוי נפש נקיט לה ולא בדברים שבינו לבינה ומילתא דשייכא בטעמא היא דנדרי עינוי נפש משום קפידא דידה הוא דמצי מפר דעינויא גבה היא ומשום הכי אינו בדין שיפר לחצאין דהא מעני לה טפי אבל דברים שבינו לבינה משום קפידא דבעל הוא הלכך במאי דלא קפיד לא קפיד ובמאי דקפיד שרי וזיל אדנפשיה. כן נראה בעיני: איתיביה האשה שנדרה בנזיר וכו'

הרי

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ו טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף סג:

טז ב מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' יט סמג לאוין רמב:

תוספות

מתני' רבי יוסי היא. דמחמיר בהפרה אבל לרבנן מפר ושמואל כרבנן: דאמר רב הונא כולי' פירקין רבי יוסי [היא. והא] דאיימי הכא דרב הונא [אינו מן הצורך] דהא קיימא דמלתא דרבי יוסי כהך גבא דפירות מדינה זו ומטוני זה אלא משום דבעי גבא דלקמן דשאני נהנה לבריות דצריך לשנויי לשמואל כי הכא כמו שאפרש לקמן: ומאי אינו יכול להפר משום עינוי נפש. נראה לפרש דהיינו פירושא אמרינא והוי כמו אי נמי וה"פ אי נמי כרבנן מצית (למימר) לאוקומא ומאי אינו יכול להפר דקאמר משום עינוי אבל מיפר הוא משום דברים שבינו לבינה קאמר וסיגנון תירוץ זה פירשתי פרק השואל (דף קא. ד"ה סנהדרין) גבי ומקבל כאוכר דמי דהוה כמו אי נמי: ע"א מהר"ר רבי יונה נ"ע מתני' רבי יוסי ושמואל כרבנן והו עיקר ומאי אינו יכול להפר כו' הלמא מסיק ואזיל לגוליה מסברא דהוה ס"ד דפירות מטוני אינו יכול להפר כלל והשתא מסיק דאפילו לר' יוסי אמת הוא דפירות מטוני עלי מפר מטעם דברים שבינו לבינה. ומיהו אין לתרץ בכך מילתא דשמואל דאמר הנאת פלוני עלי יפר דמה חושש בעל אם נדרה מאותו פלוני בשביל כך לא ימנע הבעל מלהנות ממנו כל מה שירצה ואשה תהנה מן הבעל כהיתר אבל כשנדרה פירות מטוני עלי לא יוכל הבעל ליקח ממנו ומיקרי בינו לבינה הר"ר יונה נ"ע: אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי ככרות באחת מתענה. פת נקיה ובאחת אין מתענה פת של שעורים מתוך שמפר למתענה מפר לשאינו מתענה ואין להקשות מהאי דנטולה אני מן היהודים יפר חלקו דלא אמר מפר לגמרי דהיינו משום דברים שבינה לבינה וגזירת הכתוב היא בין איש לאשתו דלגבייהו לחודיה מפר אבל הכא כיון דמפר מקצתו הופר כולו והא דתנן לקמן (דף פו.) נדרה מתאנים וענבים והפר לתאנים לא הפר לענבים ולא אמר הפר מקצתו הפר כולו היינו משום שמפר פתאם ומיגלת הפרה לכל הנדר ול"ע אם נדרה מפלוני [דבר עינוי נפש וגם דבר שאינו עינוי נפש אם אמרי' מתוך שמפר לדבר שמתענה מפר נמי לשאינו מתענה או אינו] מפר לשאינו מתענה דאינו עינוי לה דלא אמר נדר שהופר מקצתו הופר כולו:

מסורת הש"ס

א) נזיר כח: כג., ב) [לעיל סו.], ג) [נ"ל כהתרת], ד) נ"ל הרי קן. יעב"ץ.

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כולה פירקא וכו' פלוני עלי לר' יוסי מפר לעצמו וכו' אבל לרבנן יכול להפר אפילו לאחרים כשאר עינוי נפש כנ"ל ותיבת אינו נמחק והד"א:

* * *

מוסף רש"י

באחת מתענה. כלומר יש לה צער ועינוי נפש שהיא פת יפה. ובאחת אין מתענה. אין לה צער ועינוי נפש, שהיא פת קיבר (ראמ"ה בשמו).

* * *

פירוש הרא"ש

ומדסיפא דאי אפשר להביא הפירות אלא כהבאת איסור דהיינו על ידי הבעל רישא נמי מיירי שא"א אלא כהבאת איסור כגון דאסרה עליה אפילו דמתיא איהי דאי לא תימא הכי נפלוג בדידה אפי' אין פרנסתו ממנו בין אמרה שתביא בין אמרה כל הבאות אלא ודאי רישא נמי איירי דאסרה עליה כל מי שיביאם ואפי' הכי קתני אין יכול להפר וקשיא לשמואל ומשני דמתניתין ר' יוסי היא דמחמיר בהפרה אבל לרבנן מפר ושמואל דאמר כרבנן: דאמר רב הונא כוליה [פירקין] רבי יוסי היא. הא לא הוי צריך דבהדיא קתני אכן דברי ר' יוסי אלא משום דקשיא נמי לשמואל מהך דקתני קונם שאני נהנה לבריות לא יפר וצריך לשנויי ר' יוסי היא דכוליה פרקין רבי יוסי קתני לה: מאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש. פירוש אמרינא הוא ואפי' כרבי יוסי נמי אתיא ומפר הוא משום דברים שבינו לבינה ושמואל נמי מפר משום דברים שבינו לבינה קאמר. וכיוצא בזה פירש"י בפרק השואל (ב"מ דף קא. ד"ה יש קנין) ומקבל לאו כאוכר דמי ויש מפרשים דפירכא דסגולא היא ומתניתין רבי יוסי היא ולאשמעינן דאע"ג שאינו מפר משום עינוי נפש מפר משום דברים שבינו לבינה ומ"מ מלתא דשמואל לא מיתרצא בהכי דמפר משום דברים שבינו לבינה דבשלמא פירות חנוני עלי הוי דברים שבינו לבינה משום דאפי' אם יקנה הבעל פירות ממנו אסורים לה שהרי אסרה עליה פירותיו ואפילו אם תכין לומר אסורה כאן אבל כשאמרה הנאת פלוני עלי מותרת בפירות שהבעל קונה ממנו דהוה אינה נהנית ממנו הלכך לא הוי דברים שבינו לבינה: באחת מתנה ובאחת אינה מתענה. כגון שהאחת היא פת נקיה ואחת פת קיבר ואינה רגילה לאכול פת קיבר אי נמי אין לה פת אחר לאכול היום והיא מתענה אם לא תאכל אחת מהן מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאין מתענה דכיון דנדר אחד הוא ולית ביה קצת עינוי אף בשני מפר אף לשני אבל בלא הפרה אינו מופר משום דהותר מקצתו דדוקא גבי התרת חכם הוא דאמרינן הכי משום דנעשה הנדר טעות מעיקרו הילכך כיון דהותר מקצתו הותר כולו שלא היה דעתו אלא שיהא כל הנדר קיים אבל הפרת הבעל שהיא מכאן ולהבא מה שהותר הותר והשאר עומד באיסורו והא דאמרינן בנטולה אני מן היהודים דמפר דוקא חלקו ולא אמרינן מתוך שמפר חלקו מפר גם לאחרים בין איש לאשתו כתיב דגזירת הכתוב הוא דוקא בינו לבינה הוא מפר ולא לבין אחרים והא דתנן במתניתין הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים מיירי כגון שפירש הפרה לתאנים אבל הכא מיירי שהפר בסתם: